

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет: історичний
Кафедра: соціології

Затверджено

На засіданні кафедри соціології
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри _____

д.с.н., проф. Пачковський Ю.Ф.

Силабус з навчальної дисципліни
«Моделювання та прогнозування соціальних процесів»,
що викладається в межах ОПП Соціологія
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 054 Соціологія

Львів 2022

Назва дисципліни	Моделювання та прогнозування соціальних процесів
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, 79000
Факультет та кафедра, за якими закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра соціології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 054 «Соціологія»
Викладачі дисципліни	Пачковський Юрій Франкович, д.с.н., професор, завідувач кафедри соціології
Контактна інформація викладачів	Електронна адреса: yuriy.pachkovskyy@lnu.edu.ua Сторінка викладача: https://clio.lnu.edu.ua/employee/pachkovskyy-yu-f Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 318
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Щопонеділка, 14:00-15:00 год. (історичний факультет, кафедра соціології, ауд. 318) або у день проведення семінарських занять. Також можливі онлайн консультації через засоби віддаленого відео- й аудіозв'язку та емейлінг на електронну адресу викладача.
Сторінка дисципліни	https://clio.lnu.edu.ua/course/modeliuvannia-ta-prohnozuvannia-sotsial-nykh-protsesiv
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Моделювання та прогнозування соціальних процесів» є нормативною навчальною дисципліною зі спеціальності 054 «Соціологія» для освітньої програми «Соціологія», яка викладається у 2 семестрі в обсязі 4 кредитів ЄКТС.
Коротка анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Моделювання та прогнозування соціальних процесів» присвячена аналізу актуальних соціальних процесів, що пронизують сучасне глобалізоване суспільство; передбачає формування у студентів базових знань стосовно теорії та практики їх моделювання. Значне місце приділено питанням прогнозування, соціологічним вимогам до побудови моделей прогнозного характеру та їх верифікації. Зроблено акцент на самостійній роботі студента, який повинен представити власну візію розвитку соціальних процесів, спираючись на дані статистики, наявні результати соціологічних досліджень, експертні оцінки, аналітичні матеріали та методологічні напрацювання у досліджуваній сфері. Ефективній та продуктивній роботі студента в межах навчального курсу сприятиме аналітичне вміння синтезувати та критично підходити до наявних теорій та концепцій, що покликані пояснювати та описувати складні суспільні, економічні, політичні, соціальні процеси та явища в категоріях соціальної прогностики. Особливу увагу у навчальній дисципліні зроблено на висвітлення полікризових явищ сучасного суспільства, коли «старі» кризи накладаються на «нові», що визначає необхідність міждисциплінарного підходу до подолання кризових явищ, зокрема викликаних російсько-українською війною, коронавірусом, міграційною, продовольчою, екологічною та ін. кризами.

<p>Мета та цілі дисципліни</p>	<p><i>Метою навчальної дисципліни є формування у студентів базових знань стосовно теорії та практики моделювання соціальних процесів, що базується на знанні базових принципів прогностики як науки та соціально-прогностичних дослідженнях у різних сферах суспільного життя.</i></p> <p><i>Завдання курсу:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - чітко уявляти місце та призначення моделювання та прогнозування в сучасному глобалізованому суспільстві; - аналіз специфіки соціальних процесів та оцінка можливостей їхнього моделювання та прогнозування; - ознайомлення студентів з основними концептуальними поняттями, теоріями та парадигмами у сфері соціальної прогностики; - ознайомлення з основними методами моделювання соціальних процесів та методикою побудови соціальних прогнозів; - розглянути систему індикаторів та показників, що використовуються для побудови соціальних прогнозів та їх верифікації; - висвітлення актуальних проблем прогностного характеру в умовах сталого розвитку та полікризових явищ глобального характеру.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безпалько О.В. Соціальне проектування: навч. посібник. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Ін-т психології та соц. педагогіки. К.: 2010. 127 с. 2. Величко О. М., Коломієць Л. В., Гордієнко Т. Б., Шевцов А. Г., Карпенко С. Р., Габер А. А. Групове експертне оцінювання та компетентність експертів / За загал. ред. д-ра техн. наук Величка О. М. Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. 286 с. 3. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / кол. авт.; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 540 с. 4. Дерев'яно С. М., Матвієнків С. М. Політичне прогнозування: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Вид-во ПНУ ім. В. Стефаника, 2022. 146 с. 5. Матвієнко В.Я. Прогностика. К.: Українські пропілеї, 2000. 484 с. 6. Прогнозування соціально-економічних процесів : навчальний посібник / Т. С. Клебанова, В. А. Курзенев, В. М. Наумов та ін. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 656 с. 7. Психологічне забезпечення прогнозування соціальних процесів: монографія / О. Суший (наук. ред.) ; авт. кол.: Т. Данилова, В. Жовтянська, О. Кухарук, О. Малхазов, О. Суший ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2023. 171 с. 8. Соціальні технології: заради чого? яким чином? з яким результатом? / Наук. ред. В. І. Подшивалкіна. Одеса: Одеський національний університет імені І. Мечникова, 2014. 546 с. 9. Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію / пер. з англ. Климчук Н., Лебеденко Я. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2019. 416 с. 10. The Global Risks Report 2023 18th Edition, URL: https://3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023.pdf <p style="text-align: center;">Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Войтович Р.В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз) : Монографія / За заг. ред. д-ра філос. наук, проф. В.М.Князева. К. : Вид-во НАДУ, 2007. 680 с. 2. Гаврилишин Б.. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: доп. Римському Клубові / Б. Гаврилишин; упоряд. В. Рубцов. Вид. 3-тє, допов. К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2009. 248 с. 3. Глобалізація: світова економіка та українські реалії: монографія. / Горбач Л.М., Плотніков О.В. К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. 224 с. 4. Зелінський М.Ю. Соціальна прогностика як наука: особливості становлення і розвитку // Філософські проблеми гуманітарних наук. 2004. № 1-2. 5. Кулявець В.О. Прогнозування соціально-економічних процесів: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2009. 194 с. 6. Міжнародні системи і глобальний розвиток : Підручник. / Кер. авт. колективу

	<p>О. А. Коппель; за ред. Л. В. Губерського, В. А. Манжолі. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 606 с.</p> <p>7. Міхно, Н.К. Посібник до вивчення курсу «Соціальне прогнозування» [Текст] Д. 2015. 26 с.</p> <p>8. Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб. / Р. В. Вовк. К. : Знання, 2012. 246 с .</p> <p>9. Планування та прогнозування в умовах ринку: Навч. посіб. / Під ред. д.ф.н. проф. В.Г. Воронкової. К.: ВД «Професіонал», 2016. 608 с.</p> <p>10. Романенко О. Я. Футурологія та прогностика як способи інституціоналізації наукового прогнозування соціального майбутнього // Нова парадигма. 2014. Вип. 121. С. 32-43.</p> <p>11. Сапелкіна О. В., Чепурко Г. І. Емпірична соціологія: курс лекцій. Львів: Простір-М, 2018. 268 с.</p> <p>12. Чупрій Л.В. Моделювання та прогнозування соціальних процесів. Навчально-методичний комплекс. К.: НАУ, 2016. 40 с.</p> <p>13. Шевченко О. Глобальні виклики сучасності: проблема класифікації та пріоритетизації / О. Шевченко // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2017. № 1. С. 137-153.</p> <p>14. Шиделко А. В. Соціальні проблеми сучасного суспільства: курс лекцій для студентів гуманітарного факультету. Львів : В-во УКУ, 2013. 67 с.</p> <p style="text-align: center;">Інформаційні ресурси</p> <p>1. Горбатенко В. Аналіз майбутнього та його роль в управлінні соціально-політичними процесами, http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11743/03-Gorbatenko.pdf?sequence=1</p> <p>2. Зражевська Н. І., Зражевський С. Ф.. Футурологія суспільства і медіа культура, URL: file:///C:/Users/HP/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/obdr_2015_1_10%20(1).pdf.</p> <p>3. Пінчук В. Особливості застосування соціально-політичного прогнозування в системі державного управління в Україні, URL: http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Pinchuk.pdf.</p> <p>4. Сіденко В.Р. Нові глобальні виклики та їх вплив на формування суспільних цінностей, URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2014/01/7-21__no-1_vol-48_2014_UKR.pdf.</p> <p>5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, URL: http://nbuv.gov.ua/.</p> <p>6. Інститут соціології Національна академія наук України, URL: https://i-soc.com.ua/</p> <p>7. Журнал «Соціологія: теорія, методи, маркетинг», URL: http://stmm.in.ua/</p> <p>8. Журнал «Український соціум» URL: https://ukr-socium.org.ua/uk/</p> <p>9. Вісник Львівського університету Серія соціологічна, URL: http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/sociology</p> <p>10. Український соціологічний журнал, URL: https://sau.in.ua/magazine/ukrayinskyj-socziologichnyj-zhurnal/</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p>Загальний обсяг 120 академічних годин. З них: зокрема 36 годин аудиторних занять (24 год лекції, 12 год практичних занять та 84 год самостійної роботи)</p>

<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>В результаті успішного проходження курсу студент набуде:</p> <p><i>Загальні компетентності:</i> ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК06. Здатність приймати <i>обґрунтовані рішення.</i></p> <p><i>Спеціальні (фахові) компетентності:</i> СК01. здатність аналізувати соціальні явища і процеси. СК02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти. СК04. Здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень.</p> <p><i>Програмні результати навчання:</i> ПРО1. Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології. ПРО2. Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки. ПРО3. Розробляти і реалізовувати соціальні та міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, правових, екологічних та інших аспектів суспільного життя. ПРО5. Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.</p>
<p>Ключові слова</p>	<p>Соціальне прогнозування, сфери соціального прогнозування, прогноз, види прогнозів, інформаційне забезпечення і верифікація прогнозу, модель, моделювання соціальних процесів, методи соціальної прогностики, експертні опитування, полікриза, футурологія</p>
<p>Формат курсу</p>	<p>Очний</p>
<p>Теми</p>	<p>Детально див. Додаток «Схему курсу»**</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>Залік в кінці семестру.</p>
<p>Пререквізити</p>	<p>Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з таких дисциплін: «Соціальне проектування», «Магістерський семінар», достатніх для сприйняття категоріального апарату зі соціології і розуміння джерел</p>
<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>проведення лекцій з використання мультимедійного забезпечення, групова робота, дискусія, індивідуальні творчі завдання, опрацювання наукової літературита джерел за темою дослідження, презентація, самостійна робота</p>
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Комп'ютер з доступом до Інтернет.</p>
	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою</p> <p>Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні: 50 % семестрової оцінки; максимальна кількість 50 балів • письмові роботи: 20 % семестрової оцінки; максимальна кількість 20 балів • індивідуальні презентації: 30 % семестрової оцінки; максимальна кількість 30 балів <p>Оцінювання знань студентів завершується заліком та проводиться протягом семестру за такими видами робіт:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>активність студента на занятті (участь у дискусіях, доповнення)</i> – 5 балів (максимально може отримати 30 балів за семестр) 2. <i>індивідуальні презентації</i> (максимальна кількість балів 30): <ol style="list-style-type: none"> 1) Презентація 1: Стосується методологічних та методичних основ побудови соціальних прогнозів та моделювання – 15 балів

<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>2) Презентація 2: Присвячена глобальним і локальним викликам у різних сферах соціальної прогностики – 15 балів</p> <p>3. <i>самостійна робота та її письмові завдання</i> (максимальна кількість балів – 20):</p> <p>1) опрацювання та систематизація літератури та джерел за обраною темою – 10 балів</p> <p>2) написання есе – 10 балів</p> <p>4. <i>підсумкова контрольна робота</i> (максимальна кількість балів 20). Загалом протягом семестру 100 балів.</p> <p>Письмові роботи/презентації: очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (індивідуальні презентації, письмові роботи та завдання самостійної роботи)</p> <p>Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, втручання в роботу інших студентів становлять, однак не обмежують прикладів можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак цього є підставою для незарахування тієї або іншої роботи студента викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відповідно, жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі практичні заняття курсу та інформують викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов'язані дотримуватися всіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом для їх виконання та своєчасного оцінювання.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані в поточному навчанні, бали за індивідуальні презентації та письмові роботи й завдання самостійної роботи. При цьому, обов'язково враховуються присутність на заняттях й активність студента під час практичного заняття; списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставлених завдань. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<p>Суть і призначення соціального прогнозування. Категоріальний апарат соціальної прогностики. Об'єкт і суб'єкт соціального прогнозування. Функції соціального прогнозування. Типологія соціальних прогнозів. Закони соціального прогнозування. Основні етапи розробки прогнозів. Верифікація прогнозу. Громадська думка і соціальне прогнозування. Особливості застосування моделювання у соціальному прогнозуванні. Методи моделювання в соціальній прогностиці. Суть експертного опитування і сфера його застосування. Особливості формування групи експертів. Методи експертного оцінювання. Особливості формування групи експертів. Деформації в експертному оцінюванні. Моделювання і прогнозування соціальних потреб.</p>

	<p>Прогнозування розвитку організаційних структур. Моделювання соціально-економічних процесів. Моделювання соціально-економічних процесів. Моделювання міжнародних відносин. Соціальні технології як складова соціального прогнозування. Глобалізація як виклик сучасному суспільству. Поняття «полікризи». Сучасне розуміння кризових явищ та їх прогнозування. Концепція сталого розвитку і охорона навколишнього середовища. Виклики четвертої промислової революції. Інформаційне суспільство. Проблема штучного інтелекту.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку для оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Додаток. Схема курсу «Моделювання та прогнозування соціальних процесів»

Тиж. / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література / Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1/11 год.	Тема 1. Загальна характеристика прогнозування соціальних процесів <i>Суть і призначення соціального прогнозування. Категоріальний апарат соціальної прогностики. Екзогенні та ендогенні категорії. Поняття прогнозу, прогнозування, інформаційного масиву, фону і горизонту прогнозування, матриці синтезу, сценарію прогнозу. Логічна структура прогнозу. Об'єкт соціального прогнозування. Функції соціального прогнозування. Загальна характеристика рівнів соціального прогнозування. Основні сфери соціального прогнозування.</i>	Лекція – 4 год.	Основна: 5, 9, 10 Додаткова: 2, 3,4, 7, 10,14 Інтернет-джерела: 1, 2, 4, 5	Самостійна робота – 7 год. Опрацювати дефінітивне поле соціальної прогностики	1-й тиждень
2/9 год.	Тема 1. Загальна характеристика прогнозування соціальних процесів	Практичне заняття – 2 год.		Самостійна робота – 7 год. Опрацювати і визначити основні функції соціального прогнозування	2-й тиждень
3/11 год.	Тема 2. Методологічні та методичні основи соціального прогнозування <i>Основні закони соціального прогнозування. Межі і особливості використання законів у соціальному прогнозуванні. Загальнотипова методика соціального прогнозування. Основні етапи розробки прогнозів: визначення проблеми і об'єкта прогнозування, допрогнозна орієнтація. Постановка мети і завдання розробки прогнозу, визначення горизонту</i>	Лекція – 4 год.	Основна: 1, 5, 8 Додаткова: 7, 12,13 Інтернет-джерела: 7, 8, 10	Самостійна робота – 7 год. Технологічні аспекти розробки соціального прогнозу	3-й тиждень

	<p>прогнозування, прогнозний аналіз.</p> <p><i>Методичний аспект побудови прогнозу: прогнозна ретроспекція, побудова процедур пошукового і нормативного прогнозу, стадії діагнозу і власне прогнозу або проспекції. Інформаційне забезпечення і верифікація прогнозу.</i></p>				
4/9 ГОД.	<p>Тема 2. Методологічні та методичні основи соціального прогнозування</p>	Практичне заняття – 2 год.		<p>Самостійна робота – 7 год.</p> <p>Пошуковий і нормативний прогноз. Проблема верифікації прогнозів.</p>	4-й тиждень
5/11 ГОД.	<p>Тема 3. Моделювання соціальних процесів</p> <p><i>Формулювання мети і завдань моделювання. Особливості застосування моделювання у соціальному прогнозуванні. Класифікація моделей, етапи розробки і вимоги до моделей. Обмеження можливостей моделювання соціальних процесів.</i></p> <p><i>Соціально-інформаційні показники в системі моделювання. Види показників. Методологічні проблеми відбору, побудови та використання різних груп і типів соціальних показників. Показники способу життя в інформаційних моделях. Система технологічного оцінювання та інформаційні принципи глобальної моделі.</i></p> <p><i>Методи моделювання в соціальній прогностиці. Трендові (екстраполяційні) моделі. Факторні (аналітичні) моделі. Імітаційне моделювання. Використання ЕОМ та великих інформаційних масивів (Big Data) у прогнозному моделюванні. Сучасні системи прогнозування.</i></p>	Лекція – 4 год.	<p>Основна: 1, 5, 8 Додаткова: 2, 5, 9, 12 Інтернет-джерела: 5, 6, 7, 8, 9, 10</p>	<p>Самостійна робота – 7 год.</p> <p>Опрацювання власної презентації. Робота з науковою літературою, звітами, вміння оперувати даними статистики та опрацьовувати масиви соціологічної інформації.</p>	5-й тиждень

6/9 ГОД.	Тема 3. Моделювання соціальних процесів	Практичне заняття – 2 год.		Самостійна робота – 7 год. Опрацювання методів моделювання, що використовуютьс я у соціологічних дослідження.	6-й тиждень
7/11 год.	Тема 4. Експертні оцінки в моделюванні та соціальному прогнозуванні <i>Суть експертного опитування і сфера його застосування в соціальному прогнозуванні. Переваги і недоліки експертних оцінок. Основні вимоги до використання експертних процедур. Класифікація методів експертних оцінок. Метод колективної генерації ідей («мозковий штурм») і його види. Традиційна дискусія і метод відносної оцінки. Метод евристичного прогнозування (дельфійська техніка). Особливості формування групи експертів. Вимоги до експерта. Чисельність експертної групи і проблема ефективності прогнозування. Типові схеми і процедури роботи експертів. Методи обробки результатів експертних опитувань. Вплив соціально-психологічних факторів на формування експертних оцінок. Явище конформізму в експертних оцінках. Фактори конформної поведінки експертів (характеристики завдання, групи, особи). Особливості впливу меншості на більшість в експертних оцінках. Фактор авторитету в експертизі. Групові деформації: явище groupthink.</i>	Лекція – 4 год.	Основна: 2, 7, 8 Додаткова: 11, 12, 14 Інтернет-джерела: 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10	Самостійна робота – 7 год. Аналіз соціоінженерних процедур, задіяних у добір експертів	7-й тиждень
8/9 ГОД.	Тема 4. Експертні оцінки в моделюванні та соціальному прогнозуванні	Практичне заняття – 2 год.		Самостійна робота – 7 год.	8-й тиждень

				Визначення соціально-психологічних чинників, які впливають на експертне оцінювання. Види деформацій при експертних оцінках.	
9/11 год.	<p>Тема 5. Прикладні аспекти моделювання та прогнозування соціальних процесів</p> <p><i>Моделювання і прогнозування соціальних потреб. Аксиологічний вимір прогнозування соціальних потреб людини. Прогнозування розвитку організаційних структур. Людина в системі соціальної організації і проблеми моделювання організаційної поведінки. Прогнозування в соціоінженерній та бізнесовій діяльності. Моделювання соціально-економічних процесів. Співвідношення прогнозу і плану. Фактори, що здійснюють вплив на процеси соціально-економічного прогнозування. Моделювання соціально-політичних процесів.. Моделювання міжнародних відносин.</i></p>	Лекція – 4 год.	Основна: 3, 4, 6, 8 Додаткова: 1, 2, 5, 9 Інтернет-джерела: 5, 6, 7, 8, 9, 10	Самостійна робота – 7 год. Етичні вимоги до соціального прогнозування та моделювання.	9-й тиждень
10/9 год.	<p>Тема 5. Прикладні аспекти моделювання та прогнозування соціальних процесів</p>	Практичне заняття – 2 год.		Самостійна робота – 7 год. Опрацювання власної презентації з прикладного аспекту соціального прогнозування та моделювання.	10-й тиждень

11/11 год.	<p>Тема 6. Людина та її майбутнє</p> <p><i>Прогрес людської цивілізації і проблеми виживання. Науково-технічна революція і психологія людини. Проблема збереження й розвитку людської культури, її уніфікація. Атомна енергетика і альтернативні джерела енергії. Прогнозування екологічної безпеки людства. Міграція як глобальна проблема людства. Демографічна проблема сучасного суспільства і старіння населення. Соціальне прогнозування і глобалістика. Соціальні технології як важливий елемент моделювання та прогнозування.</i></p> <p><i>Поняття «полікризи». «Старі» та «нові» кризи. Нові кризи людства: коронавірус та виклики російсько-української війни для світу. Міжнародна солідарність і кооперація як шляхи подолання новітніх криз. Проблема глобального поступу та виклики для сталого розвитку. Сучасні зміни у процесах глобалізації. зростання локального розвитку. Виклики четвертої промислової революції. Етичні засади використання штучного інтелекту. Інформаційне суспільство як нова ера людства.</i></p>	Лекція – 4 год.	Основна: 8, 9, 10 Додаткова: 2,6, 13 Інтернет-джерела: 1, 2, 3	Самостійна робота – 7 год.	11-й тиждень
12/9 год.	<p>Тема 6. Людина та її майбутнє</p>	Практичне заняття – 2 год.		Самостійна робота – 7 год. Робота над есе.	12-й тиждень
Разом 120 год.		36 год.		84 год.	